

Zbigniew Grochowski, *Il discepolo di Gesù nell'ora della prova (Gv 18–19), luogo di rivelazione del maestro*, Studia Biblica Lublinensia XIII, Wydawnictwo KUL, Lublin 2015, ss. 556.

Publikacja ukazała się w prestiżowej serii „Studia Biblica Lublinensia” firmowanej przez Instytut Nauk Biblijnych Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego św. Jana Pawła II w Lublinie. Bazuje ona na tekście doktoratu obronionego na Studium Biblicum Franciscanum w Jerozolimie dnia 29.02.2012 roku.

W przekładzie na język polski temat pracy doktorskiej brzmi: *Uczeń Jezusa w godzinie próby (J 18–19), miejsce objawienia Mistrza*. Przedmiot studium stanowi zatem charakterystyka ucznia Jezusa w godzinie próby w świetle J 18–19 ze szczególnym uwzględnieniem relacji między tematem uczniostwa i chrystologii. Autor wyszczególnia trzy podstawowe pytania, które rodzą się w trakcie lektury opisu męki zawartego w J 18–19 (s. 12):

- a) jeżeli to prawda, że Jan kładzie nacisk na kwestię uczniostwa w kontekście pasyjnym, zatem jakie zachowania uczniów Jezusa uwidaczniają się w „godzinie próby” i jakie wskazówki wynikają z nich dla wiary czytelników ewangelii wtedy i dzisiaj;
- b) jeżeli jest prawdą, że temat bycia uczniem i chrystologia wynikają z siebie wzajemnie i są ze sobą powiązane, jaki jest wkład tematu ucznia w chrystologię janową, a bardziej precyzyjnie, w jaki sposób uczeń w godzinie próby staje się „miejszem” objawienia Mistrza;
- c) jaki jest wpływ struktury literackiej J 18–19 na zrozumienie powyższych dwóch kwestii.

Autor omawia także zastosowaną metodologię badań odnosząc się do wielu zastosowanych procedur badawczych dotyczących dwóch podstawowych filozofii analizy tekstu biblijnego: diachronicznych i synchronicznych. Jak podkreśla ks. Zbigniew Grochowski, użycie dwóch typów metodologii ma pomóc w uzyskaniu jak najbardziej kompletnych efektów badań. Układ publikacji jest bardzo przejrzysty. Sześć rozdziałów zostało podzielonych bardzo przejrzysto. Rozdział pierwszy (s. 17–49) odgrywa rolę wprowadzającą i zawiera klasyczne dla dysertacji doktorskiej elementy jak stan badań na analizowany temat, bliższą charakterystykę literackiego terenu analizy egzegetycznej, który w szczególnie sposób stanowi opis Pasji w J 18–19 widziany w oryginalnym, podjętym przez autora aspekcie. Istotne znaczenie posiadają także analiza struktury literackiej J 18–19 i propozycja oryginalnej strukturyzacji badanego tekstu.

Następne cztery rozdziały zostały wkomponowane w dwie główne części opracowania, odpowiadające opisowi męki w J 18–19 z wyłączeniem przesłuchania przed Piłatem

(J 18,28–19,15). Część pierwsza została zatytułowana: *Pierwszy dyptych męki* (J 18,1–27). Część druga natomiast nosi tytuł *Trzeci dyptych męki* (J 19,16–42). Każdy z rozdziałów posiada bardzo przejrzystą i konsekwentną strukturę opartą na trzech paragrafach odpowiadających kolejno uwagom wstępnym, kwestiom kompozycyjnym oraz analizie opartej na *lectio continua*. Dyptych pierwszy (s. 51–258) obejmuje zatem dwa rozdziały noszące tytuły zaczerpnięte bezpośrednio z analizowanych tekstów pasywnych: „*Był ogród, do którego wszedł On i jego uczniowie* (J 18,1–14) oraz „*Czy także ty nie jesteś jednym z jego uczniów*” (J 18,15–27). Dyptych trzeci (druga część główna, s. 259–406) obejmuje opartą na zbliżonym jak poprzednio schemacie analizę J 19,16–42. Pierwszy obraz dyptychu omówiony został w rozdziale czwartym nosi tytuł „*Potem rzekł do ucznia – oto Matka Twoja*” (J 19,24h-27), natomiast drugi odpowiada rozdziałowi piątemu zatytułowanemu „*Był uczniem Jezusa, ale ukrytym z obawy przed Żydami*” (J 19,38–42).

Ostatni, niejako uzupełnienie, stanowi rozdział szósty określony jako *Wizja całościowa* (s. 407–430). Stanowią go dwa paragrafy. Pierwszy zawiera on krótkie analizy dziewiętnastu tekstów J związanych z tematem bycia uczniem i kwestią relacji do objawienia się Mistrza poza rozdz. 18–19. Drugi natomiast stanowi pewne podsumowanie refleksji dotyczącej J 18–19, czyli zasadniczego tematu studium.

Całość tekstu zamyka *Konkluzja generalna* (s. 433–441). Praca posiada dwa apendyksy zawierające strukturyzację tekstu J 18–19, zaproponowaną przez autora (s. 442 – trzy karty) oraz manuskryptów zawierających omawiany tekst oryginalny i używanych w badaniach krytyczno-literackich (s. 444–446). Obok wykazu używanych skrótów, reguł cytowania oraz wykazu bibliografii w książce znajdują się także indeksy autorów oraz cytowanych tekstów biblijnych i pozabiblijnych.

Publikacja ks. Grochowskiego stanowi ważne wydarzenie w środowisku polskich biblistów. Podjęte zagadnienie jest niełatwe i wymagające. Bycie uczniem w środowisku teologicznym J stanowi rzeczywistość widzianą przez autora Ewangelii w sposób oryginalny, posiadającą liczne odniesienia do również wyjątkowych na tle innych pism nowotestamentowych – chrystologii, pneumatologii i eklezjologii. Na szczególne uznanie zasługuje próba zmierzenia się ze strukturą literacką J 18–19. Na ile jest ona nowatorska i przekonująca okaże się w toku dalszych dyskusji naukowych na jej temat prowadzonych w środowisku naukowym. Być może, ktoś mógłby mieć zastrzeżenia do pewnej praktyki Autora publikacji polegającej na stosowaniu jako tytułów rozdziałów wybranych cytatów z omawianego tekstu biblijnego. Można także dyskusjonować, czy wybrane cytaty zawsze oddają w pełni cały sens omawianej właśnie części dyptychu. Nie można jednak odmówić Autorowi wrażliwości artystycznej. W całej publikacji widać cechy, które są typowe dla dojrzałych egzegetów – samodzielność w formułowaniu opinii oraz wielki szacunek dla omawianego tekstu biblijnego.

Książka ks. Grochowskiego stanowi interesujące opracowanie naukowe. Jednak podjęty temat może być rozpatrywany także w sposób bardziej przystępny dla współczesnych teologów, duszpasterzy, katechetów czy animatorów ruchów i grup religijnych. Może warto rozważyć przekład i wydanie tej wartościowej pozycji książkowej w języku polskim i formie dostępnej dla współczesnego czytelnika J. Nierzadko także on jest „ucniem Jezusa” przeżywającym momenty próby.

Ks. dr hab. Marek Karczewski, prof. UWM